

УДК 378.147:615-051(477)

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2023.14.300215>

ORCID 0000-0002-5083-7218

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ФОРМА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦІЇ

Наталія Шолойко,

кандидатка фармацевтичних наук, доцентка,
доцентка кафедри організації та економіки фармації,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

У статті у руслі завдань формування організаційно-управлінської культури магістрів фармації на основі концепції розвитку фармацевтичної галузі як невід'ємного складника системи охорони здоров'я країни реалізовано мету – з'ясування ролі практичних занять як провідної організаційної форми освітнього процесу підготовки висококваліфікованого персоналу, який розробляє і впроваджує сучасну систему забезпечення якості лікарських засобів, володіє не лише фундаментальними знаннями фізики, хімії, біології, наукового менеджменту, спеціальних дисциплін, а й має розгалужену систему практичних умінь та навичок професійної діяльності.

На засадах загальнопедагогічного принципу єдності теорії і практики охарактеризовано практичне заняття як провідну організаційну форму освітнього процесу фахової підготовки менеджерів фармації, яка має свої завдання, призначена для розвитку у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок практичних дій, необхідних фахівцям для виконання функційних обов'язків та формування професійно-ділових якостей випускників магістерського рівня освіти.

Адаптовано до потреб конкретної галузі підготовки фахівців напруювання українських учених щодо видів, структури, методів проведення, специфіки підготовки викладачів і здобувачів до практичних занять різних форм і типів.

Зроблено висновок про те, що інтенсифікація освітнього процесу стимулює використання викладачами на практичних заняттях передових технологій навчання, накопичених практикою. Практичні заняття проводять із використанням елементів дискусії, ділової гри, «мозкового штурму», діадної форми роботи здобувачів (виконання завдань для закріплення матеріалу парами, контролю знань, оцінювання виконаних дій і завдань) тощо. Підсумок результатів практичного заняття з майбутніми фармацевтами часто буває у вигляді колоквиуму, де здобувачі оголошують свої письмові результати і коротко їх пояснюють. В обговоренні запропонованого рішення можна брати участь, висловлюючи свою думку, мотивуючи та аргументуючи її.

Ключові слова: менеджер фармації, конкурентоспроможний фахівець, підготовка магістрів, практичні заняття, форми практичних занять, практичні методи, види практичних вправ.

Постановка проблеми. Вимоги сучасного ринку праці зумовлюють підвищення вимог рівня і якості підготовки випускника, ставлять завдання формування таких рис, як здатність самостійно формулювати проблеми і визначати способи їх рішень у межах фахових компетентностей, аналізувати свою професійну діяльність, працювати з інформацією в команді, що зумовлює потребу налагодження соціальних зв'язків, безперервної самоосвіти, готовність до вирішення професійних завдань, спрямованих на підвищення продуктивності праці, тощо (Алексюк, 1998). Крім цього, майбутній фахівець із кожної спеціальності повинен володіти культурою мислення для вирішення професійних завдань діагностичного характеру, у нього мають бути сформовані

професійні інтереси; особливо це стосується здобувачів вищої фармацевтичної освіти (Kravchenko, Bilyk, Onipko, Plachynda, Zavitrenko, 2021).

Для формування цих якостей необхідно озброїти майбутнього фармацевта лише сумою міцних теоретичних знань, а й умінням застосовувати ці знання на практиці, чому першочергово сприяють такі форми організації навчання у вищій школі, як практичні заняття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні в умовах загальної модернізації галузі професійної освіти важливо переглянути концептуальні засади забезпечення ефективної підготовки майбутніх фармацевтів, до яких першочергово належить формування організаційно-управлінської культури як важливого складника професійної культури загалом. Різноманітним аспектам професійної підготовки фахівців фармацевтичного профілю в медичних та спеціальних навчальних закладах присвячено вагомий дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. Загальнопедагогічну проблематику забезпечення ефективності професійної підготовки з використанням компетентнісного підходу розглянуто в працях В. Байденка, І. Зимньої, О. Овчарука, О. Пометун, А. Хуторського та ін.; запровадження педагогічних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців деталізовано в роботах А. Алексюка, В. Беспалька, Л. Кравченко, Л. Романишиної, В. Оніпко, Г. Селевка, С. Сисоєвої, С. Смирнова, Н. Тализіної та ін.; організацію навчально-виховного процесу на фармацевтичних факультетах вищих закладів освіти систематизували Л. Віннік, Н. Городиська, І. Гриценко, Г. Зайченко, О. Заліська, І. Зупанець, Т. Каленюк, З. Мнушко, Б. Парновський, М. Слабий та ін.

Метою статті є з'ясування ролі практичних занять як провідної організаційної форми освітнього процесу підготовки висококваліфікованого персоналу, який розробляє і впроваджує сучасну систему забезпечення якості лікарських засобів, володіє не лише фундаментальними знаннями фізики, хімії, біології, наукового менеджменту, спеціальних дисциплін, а й має розгалужену систему практичних умінь та навичок професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практичне заняття як форма організації освітнього процесу є часом коли викладач організовує для здобувачів аналіз окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує навички і вміння їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно сформульованих завдань (Закон України «Про вищу освіту»; Жилияєв, Чижевський, 2011).

Традиційно практичні заняття проводять в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою, а також безпосередньо на базах практики зазвичай з академічною групою (Гриценко та ін., 2014). З окремих навчальних дисциплін, зважаючи на особливості їх вивчення та вимоги безпеки життєдіяльності, здійснюють поділ академічної групи на підгрупи, що полегшує завдання залучити всіх здобувачів до активної діяльності і значно підвищує ефективність практичних занять. На окремих спеціальностях практичні заняття з фахових навчальних дисциплін можуть проводитися з 2-3 здобувачами або індивідуально з однією особою. Кількісний склад навчальних груп для проведення практичних занять у таких випадках визначається навчальною програмою дисципліни або рішенням адміністрації закладу вищої освіти.

Провідною дидактичною метою практичних занять вчені вважають формування у здобувачів професійних умінь і навичок практичних дій, необхідних фахівцям для виконання функціональних обов'язків та розвитку професійно-ділових якостей майбутніх фармацевтів, що передбачені ОПП випускника магістерського освітнього рівня.

В. Ортинський визначив основні завдання практичних занять:

- поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і в процесі самостійної роботи;
- формування інтелектуальних навичок і вмінь планування, аналізу й узагальнень, опанування навичок організації професійної діяльності;

– накопичення первинного досвіду організації виробництва та технікою управління ним;

– оволодіння початковими навичками керівництва, менеджменту та самоменеджменту (Ортинський, 2009).

На практичних заняттях здобувачі оволодівають первинними професійними вміннями та навичками, які в подальшому закріплюються та вдосконалюються в процесі різних видів навчальних і виробничої практики (Оніпко, Винничук, 2021).

Перелік тем практичних занять визначено робочою навчальною програмою дисципліни; в кількісному відношенні лекційні і практичні заняття за діючими навчальними планами вищих фармацевтичних закладів України розподіляються приблизно порівну. Теоретична і практична мета навчання стає доступною і природною лише тоді, коли програма умінь і навичок складається із послідовних тем і питань, спрямованих на формування чіткої системи компетентностей. Програма кожного практичного заняття містить певне окреслене коло навчальних завдань, що виконуються у логічно-дидактичній послідовності впродовж часу, передбаченого навчальним планом. Доцільність застосування практичних занять у підготовці фахівців фармації зумовлена низкою вимог (табл. 1).

Таблиця 1

**Вимоги до вибору практичних занять як форми організації процесу підготовки
(Н. Мачинська, С. Стельмах, 2012)**

За якого змісту матеріалу необхідно застосовувати цю форму?	Під час вирішення яких завдань ця форма застосовується найуспішніше?	За яких особливостей здобувачів раціонально застосовувати цю форму?	Які можливості повинен мати викладач для використання цієї форми?
Коли зміст теми охоплює практичні вправи, виконання трудових завдань, проведення дослідів	Для розвитку практичних умінь і навичок, діяльнісного компонента компетентностей	Коли здобувачі готові до виконання практичних завдань такого характеру, мають відповідну мотивацію	Викладач має посібники, дидактичні матеріали для організації практичних вправ, необхідні ІКТ

Зміст практичних занять із навчальної дисципліни має охоплювати все коло професійних умінь, на підготовку до яких орієнтована дисципліна, а в сукупності навчальних дисциплін – охоплювати всю фармацевтичну діяльність, до якої готується фахівець (Шолойко, 2021). Кожне практичне заняття з майбутніми фармацевтами ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – завданнях для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, системі вправ різної складності для розв’язування їх на занятті. Методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням із лектором цієї навчальної дисципліни; систему завдань для практичного заняття необхідно планувати з розрахунком, щоб за відведений час вони могли бути виконані більшістю здобувачів якісно (Нагаєв, 2008).

Методичні вказівки щодо виконання практичних занять мають пояснювальну записку; найменування розділу (теми); обсяг навчального часу, відведений на практичне заняття; найменування теми практичного заняття; мету практичного заняття (в т.ч. вимоги до знань і умінь здобувачів, які повинні бути реалізовані); перелік необхідних засобів навчання (обладнання, матеріали та ін.); вимоги з теоретичної готовності здобувачів до виконання практичних занять (вимоги до знань, перелік дидактичних одиниць); зміст завдань; рекомендації (інструкції) щодо виконання

завдань; вимоги до результатів роботи, в т.ч. до оформлення; критерії оцінки і форми контролю; список рекомендованої літератури; додатки; вони мають бути доступні для використання і видаватися в необхідній кількості (Ягупов, 2000).

Методика проведення практичного заняття з дисципліни «Менеджмент та маркетинг у фармації» – найскладніший етап діяльності викладача, від якого залежить якість підготовки фахівця, рівень сформованості професійних дій та свідомості, життєвих установок; у ході заняття здійснюється цілісний вплив на особистість здобувача, на основі деонтологічних принципів і професійної етики виробляються форми спілкування. Ефективна методика проведення практичного заняття є результатом успішного вирішення викладачем низки теоретичних і практичних питань (застосування оптимальних для цієї освітньої ситуації методів (способів), прийомів, засобів навчання, поєднання групової та індивідуальної роботи здобувачів; використання різної тактики ведення практичного заняття; робота над удосконаленням індивідуального стилю діяльності; оцінка ефективності ведення практичного заняття); тактика проведення залежить від типу заняття, теми, ступеня адаптації здобувачів і викладачів до цього методу, рівня теоретичної і практичної підготовки майбутніх випускників.

До практичних занять учені відносять різні за формою організації заняття, що відображають види діяльності конкретного фахівця та передбачають застосування сукупності вправ за рівнем самостійності й поєднання індивідуальних групових та фронтальних форм організації діяльності здобувачів (Мачинська, Стельмах, 2012).

Підготовка до заняття передбачає такі дії викладача:

1. Перегляд робочої програми, календарно-тематичного плану дисципліни та конкретизацію теми заняття.

2. Визначення цілей: формування конкретних (окремих) навичок і умінь; формування базових (складних) навичок і умінь, розвиток професійно-ділових якостей і компетентностей менеджера фармації.

3. Формулювання навчальних питань, визначення організаційно-методичної структури та відпрацювання часу.

4. Розробка плану проведення заняття та визначення необхідного матеріально-технічного забезпечення: з'ясування методу (методів) проведення; планування обсягу задач для відпрацювання; явне конструювання практичного заняття, його частин, блоків.

5. Розробка методичних вказівок щодо виконання та підготовка необхідних завдань для здобувачів: алгоритм рішення практичних завдань; контрольні запитання здобувачам для закріплення матеріалу; критерії контролю результатів, отриманих в ході практичного заняття; завдання для самостійної роботи. Викладач має враховувати реальність і вірогідність матеріалів, різноманітність інформації, її новизну, посиленість засвоєння на високому рівні складності, юридичну правомірність.

6. Обговорення матеріалів практичного заняття з колегами по кафедрі і їх апробація.

7. Доопрацювання матеріалів і їх затвердження.

Алгоритм побудови практичного заняття з дисципліни «Менеджмент та маркетинг у фармації» відображено на *рис. 1*.

Попередня підготовка здобувачів до практичного заняття проводиться на лекціях, у процесі самостійної роботи з обов'язковою і додатковою літературою. Готуючись до нього, здобувачі мають вивчити рекомендовану літературу: відповідні розділи підручників, навчальних посібників, конспект лекцій, першоджерела тощо (Волох, ... Шолойко, 2012). Тема і мета практичної роботи відомі здобувачам із сайту кафедри, де представлено освітні компоненти.

Рис. 1. Алгоритм побудови практичних занять з дисципліни «Менеджмент та маркетинг у фармації»

На побудові та методиці проведення практичних занять позначається індивідуальність викладача, проте зазвичай практичні заняття у ході професійної підготовки майбутніх фармацевтів мають загальноприйнятну структуру (табл. 2).

Таблиця 2

Орієнтовна структура практичного заняття

№ з/п	Етапи та зміст заняття	Час
1	Вступна частина заняття: – привітання; – перевірка наявності здобувачів, їхньої готовності та аудиторії до заняття; – формування дискусійних груп; оголошення теми, мети заняття; – визначення актуальності теми, її логічного зв'язку з іншими темами і практичною діяльністю; – характеристика змісту, порядку проведення та оцінки результатів практичної роботи.	5 хв.
2	Актуалізація базових (теоретичних) знань здобувачів (форми та методи діагностики знань, умінь та навичок здобувачів, необхідних для виконання практичної роботи).	10-15 хв.
3	Пояснення нового типу задач із демонстрацією загальних шляхів та правил рішення, розробки алгоритму їх вирішення (для великої групи задач) або самостійна робота здобувачів під керівництвом викладача , розкривається зміст завдання та алгоритм його виконання.	25-30 хв.
4	Відпрацювання практичних умінь та навичок.	10-15 хв.
5	Контроль якості знань, умінь і навичок здобувачів з теми заняття.	10-15 хв.
6	Заклучна частина заняття: – узагальнення, висновки з теми; – оцінка роботи здобувачів на занятті; – завдання для самостійної роботи.	5-10 хв.

Змістом практичних занять із дисципліни «Менеджмент та маркетинг у фармації» є розв'язання різних професійних вправ (аналіз виробничих ситуацій, ситуативних задач, виконання професійних функцій в ділових іграх тощо), проведення розрахунків, обчислень, креслень, робота з вимірювальними приладами, обладнанням, апаратурою, вивчення нормативних документів, інструктивних матеріалів, довідників, розробка проектної, планової та іншої технічної та спеціальної документації.

Вправа – це метод навчання, який передбачає цілеспрямоване, багаторазове повторення певних дій чи операцій з метою формування умінь і навичок. Основа вправ – приклад, який розглядається з позиції теорії, розвинутої на лекції. У дидактиці за характером навчальної роботи виділяють різні види вправ: письмові, графічні тощо. З погляду навчальної мети існують такі різновиди вправ: підготовчі, пробні (попереджувальні, коментовані, пояснювальні); тренувальні (за зразком, за інструкцією, за завданням без докладних вказівок); творчі. За рівнем самостійності вправи поділяють на: репродуктивні; частково-пошукові; пошукові або дослідницькі (Мачинська, Стельмах, 2012). Вправи репродуктивного характеру передбачають, що під час їх проведення здобувачі користуються детальними інструкціями, в яких вказані: мета роботи, пояснення (теорія, основні характеристики), обладнання, матеріали та їх характеристики, порядок виконання роботи, таблиці, висновки, контрольні завдання, навчальна та спеціальна література; завдання частково-пошукового характеру відрізняються тим, що потребують від здобувачів самостійного підбору обладнання, вибору способів виконання роботи в навчальній та спеціальній літературі; вправи пошукового характеру вимагають від здобувачів вирішення нової для них проблеми, спираючись на наявні в них теоретичні знання.

Викладач знаходить та вибирає вправи, задачі, завдання творчого характеру, які взаємозв'язані з практикою майбутньої професійної діяльності здобувача, профілем його спеціальності. У підготовці майбутніх менеджерів фармації дедалі більшого поширення набуває застосування ділової гри, підґрунтям якої є реальна виробнича (службова, практична) ситуація, де здобувачі поведуться відповідно до вказаних «ролей», відображають посадових осіб, що діють у вказаних обставинах.

Висновки. Отже, реалізуючи своє право обирати для підготовки до заняття найцікавіші для нього і водночас посильні вправи, здобувач виконує їх за власним бажанням, індивідуально або разом із однокурсниками у творчому мікроколективі; вивчає основну літературу, має можливість звернутися до джерел, наведених у списках обов'язкової або додаткової літератури. Це формує у майбутніх фармацевтів, крім низки необхідних їм професійних якостей, відповідальність за власну підготовку як менеджера фармацевтичної галузі. Інтенсифікація освітнього процесу стимулює використання викладачами на практичних заняттях передових технологій навчання, накопичених практикою. Практичні заняття проводять із використанням елементів дискусії, ділової гри, «мозкового штурму», діадної форми роботи здобувачів (виконання завдань для закріплення матеріалу парами, контролю знань, оцінювання виконаних дій і завдань) тощо. Підсумок результатів практичного заняття з майбутніми фармацевтами часто буває у вигляді колоквиуму, де здобувачі оголошують свої письмові результати і коротко їх пояснюють. В обговоренні запропонованого рішення можна брати участь, висловлюючи свою думку, мотивуючи та аргументуючи її.

Кожне практичне заняття має певні особливості в методиці проведення, однак у всіх випадках головною залишається самостійна ініціативна практична робота кожного здобувача.

ЛІТЕРАТУРА

- Алексюк, А. М. (1998). *Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія*. Київ: Либідь.
- Волох Д. С., Бутко Л. А., Гала Л. О., Шолойко Н. В., Силка Л. І. (Уклад.). (2012). *Робоча навчальна програма з дисципліни «Менеджмент та маркетинг у фармації» для студентів 4-5 курсів фармацевтичного факультету за спеціальністю 7.110201 «Фармація»*. Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. Київ.

- Гриценко, І. С. та ін. (Уклад.). (2014). *Організація та проведення лабораторних, практичних та семінарських занять: метод. рек. для викладачів*. Харків: НФАУ.
- Жиляєв, І. Б., Чижевський, Б. Г. (2011). *Словник-довідник основних понять та визначень українського освітнього законодавства*. Київ: Нора-Друк.
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014. № 1556-VII. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Мачинська, Н. І., Стельмах, С. С. (2012). *Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навч.-метод. посіб.* Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ.
- Нагасв, В. М. (2007). *Методика викладання у вищій школі: навч. посіб.* Київ: Центр навчальної літератури.
- Онiпко, В., Винничук, Р. (2021). Особливості практичного компонента професійної підготовки майбутніх фахівців у сучасних умовах університетської освіти. *Ukrainian professional education = Українська професійна освіта*, 9/10, 67-77.
- Ортинський, В. Л. (2009). *Педагогіка вищої школи: навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури.
- Шолойко, Н. В. (2021). *Формування організаційно-управлінської культури магістрів фармації: методологія, теорія, практика: монографія*. Полтава: Астроя.
- Ягупов, В. В. (2000). *Теорія і методика військового навчання: монографія*. Київ: Тандем.
- Kravchenko, L., Bilyk, N., Onipko, V., Plachynda, T., Zavitrenko, A. (2021). Professional Mobility of the Manager of a Secondary Education Institution as the Basis of His or Her Self-Development. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13, 1, 417-430. DOI: 10.18662/rrem/13.1/379.

REFERENCES

- Aleksiuk, A. M. (1998). *Pedahohika vyshchoi osvity Ukrainy. Istoriia. Teoriia [Pedagogy of higher education of Ukraine. History. Theory]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Hrytsenko, I. S. et al. (Comp.). (2014). *Orhanizatsiia ta provedennia laboratornykh, praktychnykh ta seminarskykh zaniat [Organization and conduct of laboratory, practical and seminar classes]: metod. rek. dlia vykladachiv*. Kharkiv: NFAU [in Ukrainian].
- Kravchenko, L., Bilyk, N., Onipko, V., Plachynda, T., & Zavitrenko, A. (2021). Professional Mobility of the Manager of a Secondary Education Institution as the Basis of His or Her Self-Development. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13, 1, 417-430. DOI: 10.18662/rrem/13.1/379.
- Machynska, N. I., & Stelmakh, S. S. (2012). *Suchasni formy orhanizatsii navchalnoho protsesu u vyshchii shkoli [Modern forms of organization of the educational process in higher education]: navch.-metod. posib*. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
- Nahaiev, V. M. (2007). *Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli [Teaching methods in higher education]: navch. posib*. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
- Onipko, V., & Vynnychuk, R. (2021). Osoblyvosti praktychnoho komponenta profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u suchasnykh umovakh universytetskoï osvity [Features of the practical component of professional training of future specialists in modern conditions of university education]. *Ukrainian professional education = Ukrainska profesiina osvita*, 9/10, 67-77 [in Ukrainian].
- Ortynskiy, V. L. (2009). *Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy of high school]: navch. posib*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
- Sholoiko, N. V. (2021). *Formuvannia orhanizatsiino-upravlinskoï kultury mahistriv farmatsii: metodolohiia, teoriia, praktyka [Formation of organizational and managerial culture of masters of pharmacy: methodology, theory, practice]: monohrafiia*. Poltava: Astraiia.
- Volokh D. S., Butko L. A., Hala L. O., Sholoiko N. V., & Sylka L. I. (Comps.). (2012). *Robocha navchalna prohrama z dystsypliny «Menedzhment ta marketynh u farmatsii» dlia studentiv 4-5 kursiv farmatsevychnoho fakultetu za spetsialnistiu 7.110201 «Farmatsiia» [Work study program in the discipline "Management and Marketing in Pharmacy" for students of 4-5 years*

- of the Faculty of Pharmacy, specialty 7.110201 "Pharmacy"]*. Natsionalnyi medychnyi universytet imeni O. O. Bohomoltsia. Kyiv [in Ukrainian].
- Yahupov, V. V. (2000). *Teoriia i metodyka viiskovoho navchannia [Theory and methodology of military training]*: monohrafiia. Kyiv: Tandem [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On Higher Education"] vid 01.07.2014. № 1556-VII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
- Zhyliayev, I. B., & Chyzhevskiy, B. H. (2011). *Slovnnyk-dovidnyk osnovnykh poniat ta vyznachen ukrainskoho osvitnoho zakonodavstva [Dictionary-reference of the main concepts and definitions of Ukrainian educational legislation]*. Kyiv: Nora-Druk [in Ukrainian].

PRACTICAL CLASSES AS A FORM OF COMPETITIVE PHARMACY SPECIALIST TRAINING

Nataliia Sholoyko,

Candidate of Pharmaceutical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pharmacy Organization and Economics;
Bogomolets National Medical University

In the article, in line with the tasks of forming the organizational and managerial culture of masters of pharmacy based on the concept of the development of the pharmaceutical industry as an integral component of the country's health care system, the goal is realized. It is to clarify the role of practical classes as the leading organizational form of the educational process of training highly qualified personnel who develop and implements a modern system of ensuring the quality of medicinal products, has not only fundamental knowledge of physics, chemistry, biology, scientific management, special disciplines, but also has an extensive system of practical skills and professional activity skills.

On the basis of the general pedagogical principle of the unity of theory and practice, practical training is characterized as the leading organizational form of the educational process of professional training of pharmacy managers, which has its own objectives, intended for the development of students' professional and practical skills necessary for specialists to perform their duties relationships and formation of professional and business qualities of graduates of the master's level of education.

The works of Ukrainian scientists in terms of types, structure, methods of conducting, specifics of training teachers and students for practical classes of various forms and types are adapted to the needs of a specific field of specialist training.

It was concluded that the intensification of the educational process stimulates the use of advanced learning technologies accumulated by practice by teachers in practical classes. Practical classes are conducted using the elements of discussion, business game, "brainstorming", dyadic form of work of applicants (performance of tasks to consolidate the material in pairs, control of knowledge, evaluation of completed actions and tasks), etc. The summary of the results of a practical session with future pharmacists is often in the form of a colloquium, where the candidates announce their written results and briefly explain them. You can participate in the discussion of the proposed decision by expressing your opinion, motivating and arguing it.

Keywords: *pharmacy manager, competitive specialist, master's training, practical classes, forms of practical classes, practical methods, types of practical exercises.*

Надійшла до редакції 15.06.2023 р.